

5. Loop naar de maan met je creatieve klassenstrijd!

Deze krampachtige pogingen om de vraag naar democratie te reduceren tot het smeden van een regionaal compromis waarin de bestaande machtsverhoudingen intact blijven, is symptomatisch voor het huidige debat over de waarde van creativiteit voor de stad. Hiermee hebben we niet gezegd dat er geen debat bestaat over de creatieve stad. Nederland zou Nederland niet zijn als er niet doorheen het hele land duizend en één consultatierondes, workshops en debatten georganiseerd werden, waarin het nieuwe fenomeen van de creatieve klasse in al haar facetten doorgesproken werd. Ondanks deze allesomvattende sfeer van debat, blijven de discussies echter stevast cirkelen rond de identificatie van het ‘iets’ dat de ene stad toch weer dat tikkeltje creatiever maakt dan haar concurrent, en de vraag hoe dit ongreepbare ‘iets’ kan verworven en/of vastgehouden worden. Deze zoektocht is bovendien een permanent proces doordat creativiteit voortdurend in beweging is en zichzelf permanent heruitvindt, herdefinieert, verplaatst enzovoort. Of zoals Florida het uitdrukt: ‘Economieën zijn vloeibaar en creativiteit is een *asset* die constant gecultiveerd moet worden.’¹⁸ Deze constante discussie over wat het stempel ‘creatief’ verdient en wat niet, moet gezien worden als een interpassief gebeuren. Het moet voorkomen dat de creatieve theorie zelf in twijfel getrokken wordt – als iets dat bijvoorbeeld niet bij machte is de huidige stedelijke processen fundamenteel te herdenken. De permanente stroom aan debatten stelt met andere woorden een bandbreedte in, waarbinnen het nut en het voordeel van creatief kapitaal verzekerd blijft als geloofsartikel nr. 1⁹.

Deze consensus betekent niet dat alles koek en ei is tussen de verschillende deelnemers aan het debat. Integendeel, binnen creatieve steden woedt er een permanente strijd tussen verschillende maatschappelijke groepen voor het verwerven van het stempel van ‘meest productieve en rendabele creatieve sector’. Elke groep probeert zich hierbij op de kaart te prikken als meer creatief dan de anderen. Zo betreurde Wouter Vanstiphout naar aanleiding van het ‘Groeibriljanten’-programma van de gemeente Rotterdam dat de culturele sector ‘gebypassed’ werd en het creatieve initiatief verschoven werd naar een ander kamp: dit van het gewone volk, dat haar verbeelding mocht loslaten op haar leefomgeving en er de verborgen kansen in kaart mocht brengen en verzilveren.²⁰ De kraakbeweging stelt dan weer de eigen creativiteit veilig door een grens te trekken tussen haar eigen zogenaamde authentieke creativiteit en

de geïnstitutionaliseerde, geëconomiseerde of ‘ver-yupte’ creativiteit. De terugkerende typering van kunstenaars als ‘elitaire oenen’ door Marco Pastors, frontman van Leefbaar Rotterdam, is er tenslotte duidelijk op gericht aan te geven dat de kunstsector ‘niet langer creatief is’ en de onmisbare creativiteit elders – God weet waar – moet worden gelokaliseerd.²¹

Wat al deze posities gemeen hebben, is dat zij een strijd aangaan over de inhoud van het begrip creativiteit en hierbij de ‘demarcatielijn’ van het strijdtoneel horizontaal situeren.²² Zo spreekt Geert Lovink over een ‘creatieve klassenstrijd’: een strijd tussen verschillende groepen voor de culturele hegemonie.²³ Het is juist te stellen dat het hier gaat om ordinair gekibbel tussen verschillende ‘facties’ binnen dezelfde klasse, om de bevoorrechte positie van het creatieve kapitaal van de stedelijke economie. Of, indien deze positie verloren is – zoals in het geval van Vanstiphout in Rotterdam – een krampachtige poging om terug in de gratie te komen van de stadsmanagers. Dit vaak hilarische schouwspel van elkaar bestrijdende creatieve facties mag ons echter niet verblinden voor de werkelijke ‘klassenstrijd’ – in de traditionele, marxistische betekenis van het woord. Zo concluderen Marlet en van Woerden dat het etiket ‘creatieve klasse’ bij Florida uiteindelijk neerkomt op de traditionele categorie hoogopgeleiden.²⁴ In plaats van Marlet en Co echter te volgen in hun zoektocht naar een preciezere definitie van de creatieve klasse, lijkt het ons meer vruchtbaar om Harvey’s advies te volgen als hij stelt dat ‘als iets eruitziet als klassenstrijd en zich ook zo gedraagt, we het dan ook zo moeten benoemen.’

Te leren valt hier van de houding die André Thomsen innam ten aanzien van de poging van Den Bosch om zich te plooiën naar de eisen van het creatieve tijdperk.²⁵ Vooral de wijk Boschveld werd hierbij door de gemeente en haar partners uitverkoren als de plaats waar deze creatieve revolutie zou worden voltrokken. Professor Thomsen negeerde straal de discussie tussen enerzijds de gemeente en de ontwikkelaars en anderzijds de bewoners, die met name werd bepaald door de stelling van de eerste groep dat de bewoners ‘zich niet asociaal mochten opstellen’ en zich dienden op te offeren voor het grotere goed: het projecteren van Den Bosch in het creatieve tijdperk. Na nagetrokken te hebben dat de voor sloop aangemerkt woningen mits enkele kleine verbouwingen bouw fysisch in prima staat verkeerden – en hij hiermee het voornaamste argument